

BÁCS-KISKUN MEGYE KÖZSÉGEINEK DEMOGRÁFIAI ÉS NÉPESSÉGMOZGALMI HELYZETE

MOHOLI KÁROLY

Bács-Kiskun megye az ország legnagyobb kiterjedésű közigazgatási egysége (8363 km²). A lakosságát tekintve Pest, Borsod-Abaúj-Zemplén után a harmadik. Népesége 1980 december 31-én 568 017 fő volt. Az ország összlakosságának 5,3 %-a él ebben a megyében. Népsűrűsége (67,9 fő/km²) mélyen az országos átlag alatti, a megyék között az utolsó előtti helyen áll. A legritkábban lakott területek közé tartozik. 100 km²-re csak 1,3 település jut, az országos 3,5-el szemben. Ennél ritkább településsűrűség csak Hajdú-Bihar megyében van, míg hasonló sűrűségű Békés és Szolnok megye.

Bács-Kiskun településhálózata két jól elkülöníthető részre tagolódik. A Duna-Tisza közti hátság területét a hajdani mezővárosok és a tanyás nagyfalvak foglalják el, míg a Duna-mellékén és a Bácskában a középnagyfalvas települések jellemzők. Napjaink település viszonyainak alakulásában nagy szerephez jutottak a tanyák. A sajátos termelési feltételek, mint a szántóföldi növénytermesztés mellett, a nagyki-terjedésű szőlő- és gyümölcskultúrák, az egyébként ritka településhálózat, elősegítették a tanyatelepülések elterjedését. Évtizedeken át nagymértékben emelkedett a külterületi lakosság aránya, a községek fejlődési üteme viszont lassú maradt.

Az 1950. évi közigazgatási reform lehetővé tette, hogy már korábban kialakult tanyaközpontok községekké alakuljanak. Csekélyebb kiterjedésű új községek létesültek, viszont a lakosság zárt egységekbe való koncentrációja jelentősen növekedett. A Duna-Tisza közti hátságon a külterületi népesség csökkenése azonban kisebb arányúvá vált, mint a Tiszántúlon és nagyon egyenletesen oszlott meg. Járási szinten 18,4% (Kecskeméti járás 17,5%, Kiskőrösi járás 23,5%, Kiskunhalasi járás 19,1 %, Kiskunfélegyháza városkörnyék 20,6 %).

Egyes területeken a Kecskeméti, a Kiskőrösi- és a Kiskunhalasi járás- a tanyák mint gazdálkodási egységek és lakóhelyek, egyaránt fontosok és fejlődésük szoros kapcsolatban áll a községekkel.

A községek és városok fejlődésében jelentős szintkülönbségek alakultak. A bácskai és a Duna-menti területek települései viszonylag nagyobb fejlettséget értek el, míg a Homokhátság településeinek színvonala elmaradt a kor követelményeitől.

Ahhoz, hogy a községek jobban betölthessék alapvető feladatukat, lényeges változásokra volt szükség. Ez azonban nagy nehézséget okozott, mert a mezőgazdaság szocialista átalakítása, az iparosítás eltérő módon érintette a megye településeit. Az iparosítási programba kezdetben csak Kecskemétet, Kalocsát, Kiskunfélegyházát vonták be. Ugyanakkor a felszabaduló mezőgazdasági munkásság a községekből elvándorlásra kényszerült. Az egységes területfejlesztés a falvak és városok egyenletesebb fejlődését tette volna lehetővé. Az elmúlt évtizedekben azonban ezen a téren még nagy különbségek adódtak, így a községek népességmegtartó képessége egyenletlenné vált.

A népességváltozást alapvetően a természetes szaporodás és a vándorlási különbözet adja meg. Ezeket azonban igen sok tényező befolyásolja. Erősen hat a községek

eltartóképesége, az ellátás színvonala, a közművesítés, a közlekedés, a kereskedelem helyzete, a kulturális és egészségügyi viszonyok stb.

Az utóbbi évtizedekben a természetes szaporodás országos és megyei szinten egyaránt csökkent, de különösen alászállt a községekben. 1949—59 közötti években még 36 894 fő volt a természetes szaporodás, a következő évtizedben 9 481, míg a legutóbbiban már csak 3 032. A városokban ugyanezen időszakban 14 178, 5 725 illetve 11 610 volt a természetes szaporodás.

A fenti számok jól tükrözik a községekben lejátszódó változásokat, a korösszetétel romlását a produktív korosztályok számának csökkenését. A községekben az élveszületések aránya tartósan alacsonyabb mint a városokban. 1960 óta a községekben csak 14,3‰ míg a városokban 18,1‰ volt. Különösen alacsony (10‰ alatt) az élveszületések aránya Drágszél, Homokmégy és Újsolt községekben, 20‰ feletti az arány Hetényegyházán, Kunszentmiklóson és Városföldön. A táji szokások is befolyásolják a születési arányszámot. Járási viszonylatban a soknemzetiségű Bajai-járásban a legalacsonyabb (12,5‰), míg a Kecskeméti járásban a legmagasabb (15,6‰).

A bácskai és a Duna menti községek alacsony születési arányszáma szoros kapcsolatban van a megyei átlagnál magasabb korösszetétellel, a produktív korúak alacsony arányával. Ez a sajátos különbség évtizedekre vezethető vissza és napjainkra is jellemző. Erre mutat a népesség területi megoszlását és változását ábrázoló táblázat is, amelyből jól kitűnik, hogy az utóbbi száz év alatt a homokhátsági területek községeiben élők száma megkétszereződött, míg a kötött talajon élő népesség alig változott (1. táblázat). A Duna-menti városok lakossága is csak az utóbbi évtizedekben emelkedett számottevően. Kecskemét, Kiskunhalas lakossága száz év alatt több mint két és félszeresére nőtt, míg a többi város csak a másfélszerest haladta meg.

1. táblázat

A NÉPESSÉG TERÜLETI MEGOSZLÁSÁNAK VÁLTOZÁSA (1870-1970) EZER FŐBEN

Közigazgatási egység	1870	1900	1930	1949	1960	1970
Baja	21	24	28	28	30	35
Kalocsa	9	11	12	12	14	16
Kecskemét	31	43	54	57	66	78
Kiskunfélegyháza	20	27	32	31	33	34
Kiskunhalas	11	15	21	24	26	28
Bajai járási községei	67	70	73	78	70	64
Kalocsai járás községei	63	67	71	76	72	66
Kecskeméti járás községei	43	73	100	113	113	105
Kiskőrösi járás községei	24	39	59	66	64	61
Kiskunhalasi járás községei	32	55	81	92	85	76
Kiskunfélegyháza-környék községei	7	9	12	13	13	11
A városok összesen:	92	120	147	152	169	191
A megye összesen:	323	433	541	589	586	574

A születések alakulására döntő hatással van a 20—29 éves nők száma. Ebben a vonatkozásban is negatív tendenciák érvényesülnek a megye déli részén. Eléggé elterjedt az egyke is. Ugyanebben a térségben legnagyobb az engedélyezett terhességmegszakítások száma.

A községek kedvezőtlen korösszetételéből adódik a viszonylag magas halálozási arányszám. 1970—80 között a községekben 13,5‰, a városokban csak 12,5‰ volt,

de néhány községben ennél jóval magasabb arány mutatkozott (Apotag, Bácsborsod, Bátmonostor, Bács, Drágszél, Dunaegyháza, Madaras, Tass, Tataháza, Tompa 16 %-nál több). A statisztikai adatokból kitűnik, hogy különösen magas a 40—59 éves korú férfiak halálozási arányszáma.

A korösszetétel fokozatos romlása következtében a 0—14 éves korúak aránya az 1949. évi 27,2 %-ról 1980-ra 21,0 %-ra csökkent. Ugyanezen idő alatt a 60 éven felüliek aránya a 11,5 %-ról 19,4 %-ra emelkedett. Ennek következtében a munkabíró korcsoport 61,3 %-ról 59,6 %-ra esett vissza. Néhány községben még 57 % alatti (Apostag, Dunaegyháza, Dunapataj, Dunavecse, Felsőszentiván, Madaras, Pirtó). Az átlag-gosnál jóval magasabb Bácsszentgyörgy, Gara, Mátételke, Nemesnádudvar, és Városföld községekben.

A kedvezőtlen születési arányszámokból következik, hogy néhány községben a 15 %-ot sem éri el a 14 év alattiak aránya) Bácsszentgyörgy, Drágszél, Homokmégy, Öregcsertő). Ugyanakkor ahol a fiatal családok aránya magas, meghaladja a 23 %-ot (Bócsa, Dunatétlen, Dunavecse, Dusnok, Helvécia, Hetényegyháza, Kiskunmajsa, Kisszállás, Kunadacs, Kurbaja, Kunfehértó, Kunpeszér, Kunszállás, Szank, Városföld).

A kedvezőtlen tendenciák fokozódó érvényesülése következtében a lakosság természetes fogyása már 1978-ban megkezdődött, és 1980-ban a születés már nem egyenlítette ki a halálozást így 600 fős természetes fogyás következett be. A nagyobb arányú csökkenés a Bajai- és Kalocsai, kisebb a Kiskőrösi járásban következett be. Enyhe emelkedés van a Kiskunhalasi- és Kecskeméti-járásban.

Ahhoz, hogy a kedvezőtlen korösszetétel megváltozzon növelni kell a községek eltartó- és ellátóképeségét, a teljes infrastruktúrát. Csak így nyílik lehetőség a fiatalok megkötésére, az esetleges visszatelepülésekre.

A városokban való település országos jelenség. Ennek következtében a községből való elvándorlás csaknem három évtizede folyamatosan érvényesül, de tendenciájában javulás mutatkozik. Ebben a vonatkozásban az eltartóképeség mellett nagy szerepe van a biztonságon alapuló közérzetnek is. 1949—1959 között 56 900 fő, 1960—1969 között 58 746, míg 1970—1979 években csak 27 983 fő volt a községek vándorlási vesztesége. Az elvándorlás egyben jelentős megyei veszteséget is jelentett. Ez különösen nagy volt az 1950-es években majd fokozatosan csökkent. Így ugyanezen idő alatt a városok népessége csak 3 345, 18 055 illetve 13 088 fővel növekedett.

Az elvándorlás különösen a külterületi helyekről volt jelentős. (1949-ben 246 ezer fő élt, tanyán, 1980-ban 101 ezer, az összlakosság 18 %-a). Mivel a községek több ségében az eltartóképeség nem felelt meg, az áttelepülők a megyén kívüli, gyorsabban fejlődő ipari településekre költöztek. A megyében csak 11 község volt, ahol a külterületi népesség fogyásával arányosan nőtt a belterület lakossága. A városok mellett néhány községben is többlet mutatkozott (Érsekcsanád, Lakitelek, Kerekegyháza, Solt, Hetényegyháza, Kunszentmiklós). Több községben viszont 500 főnél is nagyobb veszteség következett be (Jánoshalma, Fülöpszállás, Lászlófalva, Balotaszállás, Mélykút, Kecel, Bugac, Szabadszállás, Kéleshalom, Borota, Imrehegy, Katymár, Dunapataj, Bácsszőlős).

Érdekes, hogy a megye nem tanyástelepülésű 35 községében a belterületi lakosság is csökkent, elsősorban a Bajai- és Kalocsai járásban. Ezzel szemben több kislélekszámú egykor tanyás település belterületi lakossága több mint kétszeresére emelkedett.

Néhány községből a gyenge eltartóképeség, a szomszédos települések vonzása a megfelelő infrastruktúra hiánya következtében igen nagy volt a vándorlási veszteség. Borota, Kunbaracs, Lászlófalva, Balotaszállás, Zsana, Imrehegy, Bácsszőlős, Kéleshalom és Újsolt lakossága 20—40 %-kal csökkent.

A VÁROS ÉS KÖZSÉGEK NÉPESSÉG VÁLTOZÁSA 1970-1980 KÖZÖTT

Sorrend	Település	A népesség száma 1980-ban	emelkedés--csökkenés %-ban
1	Kalocsa	18660	15.89
2	Kiskunhalas	30604	15.80
3	Kecskemét	92047	15.09
4	Hetényegyháza	4086	12.84
5	Kiskőrös	15616	10.56
6	Baja	38503	8.35
7	Kunszentmiklós	8417	5.98
8	Solt	7178	5.08
9	Kiskunfélegyháza	35414	4.23
10	Kerekegyháza	6010	4.18
11	Érsekcsanád	2347	3.85
12	Városföld	2244	3.84
13	Lakitelek	4545	3.65
14	Kunpeszér	699	1.01
15	Nyárlőrinc	2604	0.46
16	Tiszaújváros	12150	0.09
17	Kunbaja	2188	-0.04
18	Ladánybene	1654	-0.11
19	Jászszenklászló	2844	-0.55
20	Akaszó	3983	-1.40
21	Jakabszállás	2793	-1.58
22	Pirtó	927	-1.58
23	Tabdi	1381	-1.63
24	Soltvadkert	7610	-1.89
25	Tiszaalpár	5618	-2.29
26	Orgovány	4124	-2.52
27	Tompa	5112	-2.60
28	Géderlak	1308	-3.03
29	Dunavecse	4247	-3.31
30	Lajosmizse	12256	-3.38
31	Harta	4315	-3.57
32	Bácsalmás	8562	-3.60
33	Hajós	4905	-4.26
34	Felsőszentiván	2345	-4.28
35	Császártöltés	3424	-4.37
36	Sükösd	4215	-4.54
37	Vaskút	4064	-4.75
38	Harkakötöny	1008	-4.81
39	Izsák	7136	-4.88
40	Kiskunmajsa	13419	-5.04
41	Kelebia	3160	-5.21
42	Apostag	2281	-5.62
43	Tass	2850	-5.68
44	Bácsbokod	3456	-5.74
45	Dusnok	3668	-5.89
46	Tataháza	1696	-5.98
47	Kecel	9535	-6.09
48	Dunaszentbenedek	1243	-6.11
49	Szalkaszentmárton	3089	-6.16
50	Kunfehértó	2454	-6.18
51	Rém	1550	-6.28
52	Nagybaracska	3016	-6.47
53	Csátalja	2003	-6.57
55	Ballószög	1864	-6.79
56	Jánoshalma	11754	-6.85

Sorrend	Település	A népesség száma 1980-ban	emelkedés--csökkenés %-ban
57	Szabadszállás	7373	—7.49
58	Ágasegyháza	2110	—7.65
59	Gátér	1251	—7.87
60	Soltszentimre	1446	—7.89
61	Szeremle	1663	—8.01
62	Miske	2192	—8.01
63	Mélykút	6905	—8.16
64	Csávoly	2370	—8.20
65	Dávod	2934	—8.30
66	Bátmonostor	1892	—8.32
67	Uszód	1458	—8.52
68	Nemesnádudvar	2411	—8.97
69	Gara	3219	—9.08
70	Kisszállás	3534	—9.63
71	Fajsz	2362	—9.73
72	Szank	3621	—9.78
73	Dunaegyháza	1629	—9.79
74	Madaras	3927	—10.17
75	Ordas	634	—10.44
76	Dunapataj	4255	—11.10
77	Helvécia	3861	—11.13
78	Bugac	4257	—11.73
79	Kunszállás	2993	—11.88
80	Kunadacs	1678	—12.09
81	Dunatetétlen	700	—12.16
82	Hercegszántó	2933	—12.59
83	Tázlár	2077	—13.05
84	Drágszél	449	—13.14
85	Bácsborsod	1486	—13.44
86	Bátya	2562	—13.55
87	Csikéria	1255	—13.79
88	Foktő	2118	—14.10
89	Bácsszentgyörgy	341	—14.53
90	Szakmár	2584	—14.68
91	Pálmonostora	2466	—14.90
92	Öregcsertő	1213	—15.16
93	Kömpöc	990	—15.16
94	Páhi	1652	—16.13
95	Katymár	2852	—16.28
96	Kaskanytu	1296	—16.91
97	Homokmégy	2056	—17.42
98	Csolyóspálos	2132	—17.42
99	Bócsa	2191	—17.84
100	Fülöpháza	1155	—18.59
101	Mátételke	876	—18.80
102	Fülöpszállás	3146	—18.82
103	Petőfiszállás	2071	—19.56
104	Borota	2195	—20.35
105	Kunbaracs	798	—23.77
106	Lászlófalva	2158	—24.22
107	Balotaszállás	1988	—24.66
108	Zsana	1138	—28.33
109	Imrehegy	1024	—35.10
110	Bácsszőlős	916	—35.75
111	Kéleshalom	878	—38.76
112	Újsolt	342	—40.10

2—5% veszteség volt az alábbi községekben: Orgovány, Tiszaalpár, Dunavecse, Géderlak, Lajosmizse, Harta, Bácsalmás, Hajós, Császártöltés, Sükösd, Vaskút, Felsőszentiván, Izsák, Kiskunmajsa, Harkakötöny.

Az alábbi hét községben a népesség csökkenése nem érte el a 2%-ot: Jászszentlászló, Ladánybene, Jakabszállás, Akasztó, Soltvadkert, Pirtó, Tabdi.

11 község népessége nem csökkent, illetőleg enyhén emelkedett Hetényegyháza, (12,8%), Kunszentmiklós (6,0%), Solt (5,1%), Kerekegyháza (4,2%), Érsekcsanád (3,9%), Városföld (3,8%), Lakitelek (3,7%), Kunpeszér (1,0%), Nyárlőrinc (0,5%), Tiszakécske (0,1%), Kunbaja 0,0%).

A népesség megtartása, illetve emelkedése szoros kapcsolatban van a foglalkoztatási lehetőségekkel. Az 1950-es években a mezőgazdaság lassú fejlődése, az ipari munkahelyek stagnálása következtében a népesség száma az eltartóképességet meghaladta, így ebben az időben volt a legnagyobb arányú elvándorlás. Az 1960—70-es években a községek vándorlási vesztesége továbbra is megmaradt, de az áttelepülők jelentős része a városokban és az iparfejlesztésbe részesülő nagyközségekbe került.

Lényeges változások következtek be az 1970-es években, a korszerűvé vált mezőgazdasági nagyüzemek működésével, az ipari munkahelyek növekedésével. A gépesített mezőgazdaság egyre több technikai szakismerettel rendelkező fiatal alkalmazását tette lehetővé. Megjavultak a kereseti viszonyok és hatására megindult a szakmunkások visszaáramlása a községekbe. A mezőgazdasági nagyüzemek kisegítő és mellékküzemági tevékenységével még szélesebb körű lehetőségek nyíltak a foglalkoztatási körök kibővítésére. Megnőtt a szakmai választék, javult a női munkaerők elhelyezési lehetősége is. A mezőgazdasági nagyüzemek többoldalúvá válása elősegítette a gazdálkodás biztonságát és egyre nagyobb mértékben emelkedett az eltartóképesség.

Jelentősen nőtt az ipari munkahelyek száma is. Több községben létesültek minisztériumi és tanácsi iparvállalatok, bővültek a kisipari szövetkezetek. Az általános iparfejlesztés eredménye az lett, hogy a megyei ipari munkaerő egynegyede a községekben dolgozik. Az építőiparban foglalkoztatottak több mint fele a községi lakosokból tevődik össze. Az alaptevékenységek mellett az infrastruktúra általános fejlesztése is jelentősen növelte a tercier ágazatokban foglalkoztatottak számát.

A termelő és másodlagos foglalkoztatási ágak fejlődésével lényegesen csökkent, több helyen megállt a községekből való elvándorlás. A községek eltartó képességét jelentősen növelte a háztáji gazdálkodás erőteljes fejlődése is. A városokban dolgozó ingázók, kedvező közlekedési viszonyok mellett, az ipari munkaidő után szívesen végeznek háztáji munkát és ezáltal jelentős másodlagos keresethez jutnak. Ezzel szemben azonban kevésbé megoldott a tanyán lakó nők foglalkoztatása, akik jelenleg csak a háztáji munkában vehetnek részt.

Az eredményesen dolgozó mezőgazdasági nagyüzemekben az egy főre jutó jövedelem elérte, néhol meghaladta az ipari üzemekben keresőkét. Ezzel párhuzamosan mutatható ki, hogy azokban a községekben ahol magas az egy főre jutó jövedelem (47 ezer Ft) a lélekszám folyamatosan emelkedik, míg az alacsony jövedelem szint (39 ezer Ft) mellett továbbra is az elvándorlás jellemző.

A háztáji termelés különösen nagy eredményt ért el ott, ahol a termelőszövetkezeteken keresztül szervezték meg az értékesítést, és így magasabb árbevételhez jutottak.

Az utóbbi évtizedben elért fejlődés eredményeképpen ma már nincs lényeges elérés a városi és községi jövedelemviszonyokban. A háztáji gazdaságokban végzett jelentős többletmunkával viszont a városinál jóval nagyobb jövedelemgyarapodás érhető el (új házak építése, a lakáskultúra magasfokú fejlesztése stb.).

A községek ellátó képessége

Az utóbbi évtizedben elért jelentős fejlődés eredményeképpen a községi és városi jövedelemviszonyok kiegyenlítődték. Így ma a falvak és városok közötti legfőbb különbségek nem az eltartóképeségben, hanem a lakóhelyi ellátottság színvonalában mutatkoznak. Azonos jövedelemviszonyok mellett is lényeges különbség van a kis-községekben, a külterületeken élők alapellátásában.

Azokban a községekben ahol a külterületekről való betelepülés erős volt, a lakásállomány 25—30%-a megújult, a minőségi színvonal is jelentősen emelkedett. Lényegesen javultak a feltételek a külterületi mezőgazdasági üzemi lakótelepeken is. Legtöbb helyen az alapellátás két tényezője, a villannyal és a vízzel való ellátás javult meg. A gyorsan csökkenő népességű községekben a külterületi lakásállomány apadásával nem járt párhuzamosan a belterületek fejlődése. Ugyanitt tapasztalható az üres lakások nagy aránya is, mely néhány településben eléri a 20%-ot is.

A községi építkezéseket a kedvező telekellátás is elősegítette. A városoknál jóval olcsóbb telkek különösen a városkörnyéki községekben hatottak kedvezően, és elősegítették a kitelepülést. Több helyen azonban a községi közművesítés hiánya, akadály a nagyobb arányú építkezéseknek. A tanácsi telkek tarós használatbavétele nem járt megfelelő eredménnyel, az építkezni szándékozók a telekkönyvi tulajdonba kerülő ingatlanokat magasabb áron is szívesebben vásárolják.

A korábbi községi építkezéseket gátolta az alacsonyabb kölcsönök nyújtása, valamint a szociálpolitikai kedvezmények hiánya. Az építkezéseket segítő új hitelrendelet azonban kedvezőbbé teszi a községi építkezéseket is.

Nagyarányú fejlődés következett be az alapvető közműellátásban. A felszabadulás után csak 30 községben volt villany. Ezzel szemben már 1966-ban befejeződött a községek villamosítása. Ennek eredményeként ma a községek belterületén 100%-os, a külterületekkel együtt kb. 85%-os a villamosítás.

Új nagyarányú programot jelentett az 1971-ben meginduló tanyavillamosítás. Ennek megfelelően a tartósan megmaradó tanyák kb. 60%-a jutott villanyvilágítás-hoz.

Az ivóvízellátás megyei viszonylatban igen gyenge volt. A felszabadulás előtt csak Tiszakécskén volt közműves vízellátás. Még Kecskeméten is csak 1950-ben helyezték üzembe a vízművet. A nagyobb arányú vízműépítés az ötvenes évek végén kezdődött és ma számuk meghaladja a százat. A községek belterületi lakosságának központi vezetékrendszerből való vízellátottsága 70%-os, a lakásoknak azonban csak 52%-ba vezették be a vizet.

Az energiaellátásban nagy szerepet tölthet be a földgáz. A távlatban mintegy 20—25 község gázellátása biztosítható. A községekben mintegy 110 ezer PB gázfogyasztó van. A távlatban további igények kielégítésére lehet számolni.

A megye közlekedési viszonyai elmaradnak az igényektől. Minden község, sőt a külterületi településcsoportok egy része is kiépített közúton megközelíthető. 58 község a vasúti közlekedésbe is bekapcsolt. A közutak műszaki állapota azonban nem megfelelő. Sok a gyenge szerkezetű korszerűtlen vonalvezetésű közút. A munkába járáshoz szükséges járműforgalom az igényeket csak részben képes kielégíteni.

Hasonló a helyzet a postai szolgáltatások feltételeiben is. Főként a falvak telefonkapcsolata nem megfelelő.

A községek ellátóképeségek biztosításában nagy szerepe van a kereskedelemnek és a különböző szolgáltatásoknak. Területi színvonala szoros kapcsolatban van a települések lélekszámával. A koncentráció folyamán erősödött a városok és a nagyobb községek kereskedelmi ellátottsága. Ez a folyamat azonban a kisközségek hálózatbő-

vítését hátráltatta. Ennek ellenére a hetvenes évek második felében a kisközségek egész sorában nyíltak üzletek, és sokat javult a tanyás községek kereskedelmi ellátottsága. A megye kiskereskedelmi egységeinek 12%-a a tanyás körzetekben működik. Ehhez járulnak még a gazdasági nagyüzemek külterületi boltjai, valamint Kiskunfélegyháza körzetében a mozgó-boltok. Megállapítható, hogy az üzlethálózat a lakosság létszámnövekedését követve emelkedik. Ez egyben azt is jelenti, hogy a külterületek ellátását tovább kell fejleszteni, mert a jogos alapellátás biztosítása itt is indokolt.

Az utóbbi két évtizedben lényegesen emelkedett a lakosság szolgáltatások iránti igénye. A nagymértékben nőtt a háztartási gépállomány, és a gépjárműpark széles körű javítószolgálatot kíván. A szolgáltatási feltételek javítása főként a kisközségekben lassú, és elmarad a tényleges igényektől. A helyi szolgáltatások színvonal javítása azonban nem mindég gazdaságos, ezért a központosított ellátási szolgálat elérhetőségét kell biztosítani.

Az általános foglalkoztatás kibővítésével egyre nagyobb az igény a kulturális ellátás iránt. Ágazati vonatkozásban területenként eléggé eltérő. Az óvodai nevelés iránti igény már a községekben is fokozatosan emelkedik. Ezek ellátottsági színvonala megfelelő. Nehezebb a helyzet a kisközségekben, a külterületi helyeken. Ezen a téren követésre érdemes kezdeményezés indult a külterületi óvodák létesítésével. A legszebb eredményt Tiszakécskén érték el, ahol négy külterületi óvoda működik.

Sajátos problémák keletkeztek az általános iskolák gyors körzetesítésével. A koncentráció a tanyai tanulók számára is megteremtette a továbbtanulás lehetőségét, de az iskolák gyors megszüntetése, egyben az adott kulturális központ megszüntetését is jelentette. Az iskolával távozott a pedagógus, megszűnt a kulturális munka, lazult a közösségi élet, és az jelentősen hozzájárult a kistelepülések megtartóképeségének csökkenéséhez. A körzetesítéssel a külterületi tantermek feleslegessé váltak. A számított kulturális centrum szerepét nem töltik be, mert a pedagógus távozásával még nincs aki a fiatalokat a szervező munka érdekében összefogja. A kialakuló agrár értelmiség ezt a feladatot még nem tölti be. Éppen ezért nagy szerepe lenne a mezőgazdasági nagyüzemek támogatásának, az erre vállalkozó szakemberek munkájának nagyobb anyagi megbecsülésére. Jó példaként említhető a Kiskunhalasi Állami Gazdaság Kiskunmajsa-kigyópusztai, a soltvadkerti Szőlőskert Mezőgazdasági Szakszövetkezet selymes, a jánoshalmi Haladás Mezőgazdasági Termelőszövetkezet kiserdei-, a császártöltési Kossuth Mg. Tsz. kiscsalai tanyai klubjának változatos programja, szakmai és általános ismeretterjesztő munkája.

A nagyobb községekben működő középfokú oktatási intézmények jelentősen hozzájárulnak a helyi és körzeti oktatás kiszélesítéséhez. Az itt működő pedagógusok oktató-nevelő munkájuk mellett, a közélet, a kulturális munka aktív részesei.

A megyei villamosítás terén elért eredmények jelentősen hozzájárulnak a közösségi és külterületi művelődési igények kielégítéséhez. A televízió és a rádió szerepét azonban még a tanyákon sem nélkülözhetik.

A népességmegtartást elősegítő egyéb tényezők

A gazdasági szerkezet általános változásával kapcsolatban erősen megváltozott a községek társadalmi szerkezete. Az egykor mezőgazdasági foglalkozású lakosságból egyre többen dolgoznak az iparban és egyéb szolgáltatási ágakban. Jelentősen megnőtt a községi értelmiség száma. A pedagógusok mellett mind nagyobb szerephez jutnak az agrárértelmiségiek, a műszaki és közgazdasági szakemberek. Az orvos közvetlen gyógyító munkája mellett, nagy szerepe van a megelőzést elősegítő oktató-nevelő munkának.

A községek lakóinak közérzetét és ezzel párhuzamosan a helybenmaradást számos nem anyagi jellegű természetű tényező is befolyásolja. A lakosságot feltétlenül érdekli a községek távlati fejlesztési terve. Korábban a kedvező körülményeket csak a városokban találták megvalósíthatónak. Ezzel szemben a nyugodtabb községi élet, a kedvezőbb lakásviszonyok, a szélesebb körű háztáji gazdálkodás biztosítása, az iskoláztatási, kulturális körülmények javítása, szemléletváltozást eredményez, és hozzájárul a kedvező közérzet kialakításához.

Egyre fontosabb feltétel a közintézmények munkájának tartalma, színvonala. A rosszul működő művelődési házak, az elhanyagolt oktatási-, egészségügyi-, sportlétesítmények, kedvezőtlen hatást váltanak ki és ezáltal főként a fiatalok nem látják helybenmaradásuk távlati feltételeit. Az életkornak megfelelő művelődési és szórakozási lehetőségeket nyújtó intézmények nagy vonzó hatást gyakorolnak. Éppen ezért különösen fontos a tárgyi adottságok mellett a személyi feltételek biztosítása.

A korábban ismertetett néhány község népességszökkenésében erős hatótényezőként szerepelt a megyei és országos peremhelyzet, a rossz közlekedési kapcsolat, az elzártság. A lakosság nem látta a község fejlődési lehetőségeit és ezért tömegesen nagyobb településekbe, városokba költöztek.

A munkahelyek szűkebb választéka következtében a községekben fokozott szerepe van a munkahelyi légkörnek. Egy-egy termelőszövetkezetben, állami gazdaságban levő vezetési rendszer erősen kihat a közösségek munkakedvére, kötő, vagy taszító erőt jelenthet. Ebben a vonatkozásban különösen fontos szerepük van a vezetőknek. A példamutató magatartás, a lakossággal való együttműködés a közös célok érdekében, jelentős erőket tud megmozgatni és eredményesen fejleszti a községet. Ez jelentkezik az utcák rendezettségében, virágosításában, parkok gondozottságában stb.

Sajátos feladatot tölthet be a pedagógus, a közművelődési szakember, a lakóhelyhez, a községhez való ragaszkodás elősegítésében. A jól működő honismereti körök, a helytörténeti gyűjtemények kialakítása, a népművészet felkarolása, ápolása nagy vonzást gyakorol. A község helytörténeti feldolgozása, nyomtatásban való közreadása különösen kedvező hatást vált ki. A múlt és a jelen ismerete, a kedvezőbb jövőért való helyállásra buzdít fiataalt, idősebbet egyaránt.

Az eltartó- és ellátóképesség fejlesztésének lehetőségei

A felszabadulás óta elért eredmények azt mutatják, hogy a községek, városok eltartó- és ellátóképessége sokat javult. Az alapellátásban levő különbségek megszűntek, a községek népgazdasági szerepe emelkedett, de a lakosság megtartásához mégis újabb feladatok megoldása szükséges. Ennek érdekében fokozott gondot kell fordítani a városok és a községek arányosabb fejlesztésére. Tovább kell erősíteni a községek lakóhelyi funkcióját, a népesség megtartásában rejlő népgazdasági előnyöket. A község vonzóvá tételével fékezhető a városokba irányuló szükségtelen áramlás. Néhány kedvezőtlen fekvésű és adottságú község szerepkörét tervszerűen kell átadni a vonzást gyakorló településnek, és ugyanitt a fejlesztés nagyobb arányú segítése feltétlenül indokolt. A helyes térségi munkaerőgazdálkodás nagy segítséget nyújt az eltartóképesség növeléséhez.

A területi eltartóképesség növelése az egész gazdasági élet területén új feladatok megoldását kívánja. Ennek érdekében tovább kell fejleszteni a mezőgazdaságot, szorosabb kapcsolatba hozva az élelmiszeriparral. Növelendő a mezőgazdasági- és élelmiszeripari gépgyártás, az energetikai gépek és berendezések gyártása, a kis anyagigényű ipar, valamint szénhidrogénfeltárás. Elősegítendő a mezőgazdasági nagyüzemek

mellék és kisegítő üzemének fejlesztése. Az élelmiszer és egyéb ipari tevékenység korszerű kisüzemekben is igen eredményes lehet. Jól kapcsolható mezőgazdasági nagyüzemekhez is, ugyanakkor növeli a községek ipari foglalkoztatottsági szintjét. A 20—30 km-es körzetben való ingázás megfelelő járatokkal, kiegészítve a háztáji gazdálkodással igen kedvező lehet. Jó eredményekre vezet a bedolgozórendszer bővítése, mellyel a kötött munkaidőt vállalni nem képes asszonyok is foglalkoztathatók.

A népesség megtartása érdekében fontos a lakásépítkezések elősegítése. Ebben nagy segítséget jelent a közművesíthető telkekhez mérsékelt áron való hozzájutás. A kivitelezéshez nyújtható üzemi, intézményi segítség, ugyancsak megkönnyíti a letelepedni kívánók építkezését. A villamosenergia, a vízellátás, mint alapvető közművelés mindenütt elősegítendő. A korszerű energiaellátás is egyre jobban tartozéka a lakáskultúrának. Éppen ezért, ahol lehetséges támogatandó a vezetékes gázszolgáltatás, máshol a PB gázellátás.

Tovább javítandó az egészségügyi ellátás. Ebben fontos segítő szerepet vállalhatnak a mezőgazdasági nagyüzemek, az üzemorvosi hálózat bővítésével. A körzeti orvosi rendelők műszerezettségének emelésével, a megfelelő laboratóriumok felszerelésével jelentősen emelhető az orvosi rendelések színvonala. A középfokú szerepkört betöltő községekben, a szakorvosi ellátás biztosításával javítható a vonzáskörzet egészségi ellátási színvonala.

A családi egység fenntartása érdekében igen fontos tényező az oktatás és művelődés szervezeti egységeinek továbbfejlesztése. Még a külterületi településeken is, ahol csak lehet biztosítani kell az óvodai foglalkoztatást. Erre a célra felhasználandók az esetleg elhagyott iskolai tantermek, vagy nagyüzemek által biztosított megfelelő oktatási helyiségek. Nem kisebb szerepe van az egyműszakos általános iskolai oktatásnak, a megfelelő felszereltségnek, a napközi foglalkozásnak, étkeztetésnek. Minden továbbtanulásra alkalmas fiatal számára biztosítandó a középfokú oktatás. Ennek feltételeit a kollégiumi rendszer bővítésével lehet elősegíteni. Mind korábban is mondtam a pedagógusok közösségformáló, oktató-nevelő munkája, részvétele a községi közéletben nélkülözhetetlen hatóerő. Éppen ezért különösen fontos feladat letelepedésük elősegítése, megtartása, anyagi segítséggel, erkölcsi megbecsüléssel. Ezzel szorosan összefügg a közművelődés általános fejlesztése, a megfelelő kulturális programok biztosítása.

Továbbra is fontos feladat marad a kereskedelmi ellátottság javítása. Ebben különös gondot kell fordítani kisközségek, külterületek ellátásának javítására. Fokozni kell a nagyüzemekkel összekapcsolt kedvező értékesítési lehetőségeket. A szolgáltatások bővítésében a mezőgazdasági nagyüzemek bekapcsolásával lehet jobb eredményt elérni. A magasabb szintű ellátást pedig a közlekedési kapcsolat korszerűsítésével szükséges javítani.

Az eltartó és ellátóképeség általános fejlesztése vezet a megyében levő kedvezőtlen lakossági korszerkezet és demográfiai folyamatok megváltoztatására. Éppen ezért alapvetően fontos a fiatalok megkötése, a visszatelepülés elősegítése. Lényeges, a különböző társadalmi, közigazgatási egységek munkájában való átfogó tervszerűség a jó közösségi szellem kialakítása a munkahelyeken, a szülőhely iránti szeretet ápolása, erősítése.

Összefoglalás

Országos viszonylatban, de Bács-Kiskun megyében különösen kedvezőtlen a lakossági korszerkezet, a demográfiai viszonyok alakulása. Még mindig nagy a községekből az elvándorlás és többen még a megyét is elhagyják. Az elvándorlás csök-

kentésében nagy szerepe van a községek eltartó és ellátóképességének, valamint a biztonságosan alapuló közérzetnek.

A népesség megtartása szoros kapcsolatban van a foglalkoztatási lehetőségekkel. Az 1970-es évektől kezdve a korszerűvé vált mezőgazdasági nagyüzemek működésével az ipari munkahelyek növekedésével, minimálisra csökkent az elvándorlás, sőt megindult a szakmunkások községekbe való visszaáramlása. Különösen kedvezően hatott a szakmai választék növekedése, valamint a női munkaerők elhelyezkedési lehetősége.

A községek eltartóképességét jelentősen növelte a háztáji gazdaságok eredményes működése, az értékesítés nagyüzemi keretek közötti megvalósítása. A háztáji gazdaságokban végzett jelentős többletmunkával a városinál már nagyobb jövedelemgyarapodás érhető el, ami főként a családi ház széles körű építésével, a lakáskultúra nagyobb arányú fejlesztésében mutatkozik meg.

Azokban a községekben ahol a külterületekről való betelepülés erős volt, a lakásállomány 25—30 %-a megújult, minőségi színvonala jelentősen emelkedett.

Az ellátóképesség fontos tényezője a villannyal és vízzel való ellátás. A felszabadulás után 30 községben volt villany. 1966-ban befejeződött a községek villamosítása. Ennek eredményeként a községek belterületén 100%-os, a külterületekkel együtt 85 %-os a villamosítás. A tartósan megmaradó tanyák 60%-a jutott villanyvilágításhoz.

A múltban csak Tiszakécskén volt közműves vízellátás. Ma vízművek száma meghaladja a százat. A községekben 110 ezer PB gázfogyasztó lett.

Minden község, sőt a külterületi településcsoportok egy része is, kiépített közúton megközelíthető.

Sokat javult a kereskedelmi és szolgáltató ellátás. Területi színvonala szoros kapcsolatba került a települések lélekszámával. A hetvenes évek második felében a kisközségek egész sorában nyíltak üzletek és sokat juvult a tanyás községek kereskedelmi ellátottsága is. A szolgáltatási feltételek javítása azonban főként a kisközségekben lassú és elmarad a tényleges igényektől.

Az általános foglalkoztatás bővülésével egyre nagyobb az igény a kulturális ellátás iránt, bár ágazati vonatkozásban eléggé eltérő. Az óvodai ellátottság általában megfelelő, de a kisközségekben, külterületi helyeken hiányok vannak. Követésre érdemes kezdeményezés indult a külterületi óvodák létesítése terén. Legszébb eredményt, Tiszakécske területén érték el. A körzetesítés gyors végrehajtása után viszont jelentős hiány keletkezett. Az iskolával távozott a pedagógus, megszűnt a kulturális munka, lazult a közösségi élet és jelentősen hozzájárult a kistelepülések megtartóképességének csökkenéséhez. Új szerepet kellene betölteni az agrár értelmiségnek, és nagy jelentősége lenne a mezőgazdasági nagyüzemek támogatásának.

A községek lakóinak közérzetét és ezzel párhuzamosan a helyben maradását befolyásolja a községek távlati fejlesztési terve. Fontos feltétel a közintézmények munkájának, tartalma, színvonala. Negatív tényezőként hat a rossz közlekedési kapcsolat, az elzártság. A vezetési rendszer kihat a közösségek munkakedvére, kötő vagy taszító erőt jelent. Éppen ezért különösen fontos a lakossággal való szoros együttműködés.

Sajátos feladatot tölthet be a községhez való ragaszkodás elősegítésében a pedagógus, a közművelődési szakember. A múlt megismertetése, a jelen ismerete, a kedvezőbb jövőért való helytállásra buzdít fiatal és idősebbet egyaránt.

Az eltartó és ellátóképesség fejlesztések lehetőségei az alábbiakban foglalhatók össze:

A városok és községek arányosabb fejlesztése.

A mezőgazdaság fejlesztése, szoros kapcsolatba hozva az élelmiszeriparral.

Növelendő a mezőgazdasági és élelmiszeripari gépgyártás, az energetikai gépek és berendezések gyártása, a csekély anyagigényű ipar, valamint a szénhidrogén feltárás.

Elősegítendő a mezőgazdasági nagyüzemek mellék- és kisegítő üzemének fejlesztése.

Biztosítandó az ingázás és a háztáji gazdálkodás.

Támogatandó a lakásépítés, a kedvező egészségügyi ellátás.

A családi egység fenntartása érdekében fontos az oktatás és művelődés szervezeti egységeinek továbbfejlesztése.

Fontos feladat marad a kereskedelmi és szolgáltató ellátás korszerűsítése.

Az eltartó és ellátóképeség egységes emelése vezet a kedvezőtlen lakossági kor-szerkezet és demográfiai folyamat megváltoztatására.

IRODALOM

- [1] V. TAJTI E.: Népszétföldrajzi vizsgálatok a Duna-Tisza közén. Földr. Ért. pp. 167—199. 1958.
- [2] KÓRÖS G.: Bács-Kiskun megye gazdasági és kommunális fejlődésének 25 éve. Kecskemét p 1—555. 1971.
- [3] MOHOLI K.: Gazdaságföldrajzi elvek érvényesítése Bács-Kiskun megye településhálózatának fejlesztésében. Főisk. Tud. Közl. Szeged, pp 107—124. 1972.
- [4] LETTRICH E.: Kecskemét, legnagyobb tanyás városunk. Földrajzi Közl. pp. 68—74. 1973.
- [5] BERCSÉNYI Z.: A vidéki ipartelepítés Bács-Kiskun megyei sajátosságai. Területi Stat. pp 135—146. 1973.
- [6] TATAI Z.: Bács-Kiskun megye iparosítása. Földr. Közl. pp 68—74. 1973.
- [7] MOHOLI K.: Tanyatelepülés és mezőgazdasági termelés a Duna-Tisza köze homokterületein. Főisk. Tud-Közl. Szeged, pp 99—117. 1973.
- [8] MOHOLI K.: A tanyatelepülések várható alakulásának gazdasági és társadalmi problémái a Duna-Tisza köze déli felében. Főisk. Tud. Közl. Szeged, pp. 85—96. 1974.
- [9] MOHOLI K.: A népesség számának várható alakulása Bács-Kiskun megyében 1971—1991 között. Főisk. Tud. Közl. Szeged, pp 119—133. 1975.
- [10] Bács-Kiskun megyei Tanács VB: Jelentés a községek népességmegtartó képességének megyei vizsgálatáról. Kecskemét, 1982.
- [11] Statisztikai évkönyvek: 1949, 1950, 1960, 1970, 1980, 1981.

DIE DEMOGRAPHISCHE UND BEVÖLKERUNGSKINETISCHE SITUATION DER GEMEINDEN IM KOMITAT BÁCS-KISKUN IN UNGARN

KÁROLY MOHOLI

Im Komitat Bács-Kiskun sind die Altersstruktur der Einwohnerschaft, die Gestaltung der demographischen Verhältnisse besonders ungünstig. Noch immer besteht ein grosses Abwandern aus den Gemeinden und viele verlassen sogar auch das Komitat. Eine grosse Rolle im Bremsen, in der Minderung der Migration kommt der Erhaltungs- und Versorgungsfähigkeit der Gemeinden, sowie dem auf der Sicherheit basierenden Allgemeingefühl zu.

Die Erhaltung der Bevölkerungsdichte steht in engem Zusammenhang mit den Beschäftigungsmöglichkeiten. Von den 1970-er Jahren an ist das Abwandern mit der Funktion der modern gewordenen landwirtschaftlichen Grossbetriebe, mit dem Zunehmen der industriellen Arbeitsplätze auf ein Mindestmass zurückgegangen, ja es hat sogar eine Rückströmung der Facharbeiter in Gemeinden eingesetzt. Besonders günstig hat sich die Erhöhung der fachlichen Auswahl und die Möglichkeit, dass auch weibliche Arbeitskräfte Anstellung finden, ausgewirkt.

Wesentlich angehoben wurde das Erhaltungsvermögen der Gemeinden durch das erfolgreiche Wirken der kleinen Privatwirtschaften, die Verwirklichung der Verwertung in grossbetrieblichen Rahmen. Mit der in den persönlichen Nebengewirtschaftungen enormen Mehrarbeit ist bereits eine grössere Einkommenszunahme erreichbar als in der Stadt.

In denjenigen Gemeinden, wo die Einsiedlung von den Aussengebieten sehr stark war, sind 25—30% des Wohnungsbestandes erneuert worden und sein qualitatives Niveau ist erheblich gestiegen.

Ein wichtiger Faktor der Versorgungsfähigkeit ist die Versehung mit Elektrizität und Wasser. Nach der Befreiung Ungarns (1945) gab es in 30 Gemeinden elektrischen Strom; 1966 war die Elektrifizierung der Dörfer und Gemeinden beendet. Als Ergebnis davon war die Versorgung mit elektrischem Strom im inneren Gebiet der Gemeinden 100% und zusammen mit den Aussenbezirken 80%. 60% der dauerhaft erhalten gebliebenen Einzelhöfe erhielten elektrisches Licht.

Früher gab es nur in Tiszakécske eine kommunale Wasserversorgung, heute überschreitet die Zahl der Wasserwerke die hundert. Jedes Dorf bzw. jede Gemeinde, ja sogar ein Teil der aussergebietlichen Siedlungsgruppen ist auf ausgebauten öffentlichen Verkehrsstrassen erreichbar.

In der zweiten Hälfte der 70-er Jahre wurden in einer ganzen Reihe von Kleingemeinden Geschäfte eröffnet, und wesentlich verbesserte sich auch die Versorgung der aus Einzelgehöften bestehenden kleinen Gemeinden mit Handelswaren. Die Verbesserung der Dienstleistungsbedingungen aber geht — besonders in den kleinen Gemeinden — langsam vonstatten und bleibt hinter den tatsächlichen Ansprüchen zurück. Mit der Erweiterung der Erwerbsmöglichkeiten nimmt der Anspruch auf kulturelle Versorgung immer mehr zu — allerdings in den einzelnen Zweigen ziemlich abweichend. Die Versorgung mit Kindergärten ist im allgemeinen entsprechend, doch bestehen Mängel in den Kleingemeinden und Vorortregionen. Eine nachahmenswerte Initiative hat auf dem Gebiete der Schaffung von Kindergärten in den Aussengebieten eingesetzt. Das schönste Ergebnis wurde in Tiszakécska erzielt. Nach der schnell erfolgten Unterteilung in Bezirke aber machte sich ein besonderer Mangel bemerkbar. Mit der Schule ging der Pädagoge ab, die kulturelle Arbeit hörte auf, das Gemeindeleben lockerte sich, was im wesentlichen zum Nachlassen des Erhaltungsvermögens der Kleinsiedlungen beitrug.

Das Allgemeinfinden der Bewohner der Gemeinden —und parallel damit ihre Sesshaftigkeit— werden beeinflusst vom perspektivistischen Entwicklungsplan der Gemeinden. Eine wichtige Voraussetzung ist der Gehalt, das Niveau der Arbeit der öffentlichen Institutionen. Als negativer Faktor wirken sich die schlechten Verkehrsbeziehungen, die Abgeschlossenheit aus.

Eine spezielle Aufgabe in der Förderung der Anhänglichkeit der Menschen an die Scholle, die Gemeinde, kann der Pädagoge, der Kultur-Experte erfüllen, indem er Junge und Ältere gleichermaßen mit der Vergangenheit vertraut macht, ihnen die Gegenwart interpretiert und sie zum Entstehen für eine günstigere Zukunft anspricht.

Die Möglichkeiten für die Entwicklungen der Erhaltung und Versorgungsfähigkeit lassen sich zusammenfassen wie folgt:

Eine proportionale Entwicklung der Städte und der Gemeinden.

Entwicklung der Landwirtschaft — in enge Beziehung zur Lebensmittelindustrie gebracht.

Anheben der Landwirtschaft — und Lebensmittel — Industriemaschinenbaues, der Gewerbe bzw. Industrie mit geringem Materialanspruch sowie der Kohlenwasserstoff — Erschliessung.

Gefördert werden muss die Entwicklung der landwirtschaftlichen Neben — und Aushilfsbetriebe der landwirtschaftlichen Grossbetriebe.

Garantiert werden müssen die Pendeln und die Kleinwirtschaft auf dem eigenen hausnahen Bodengebiet.

Zu unterstützen sind der Wohnungsbau und die günstige sanitäre Versorgung bzw. das Gesundheitswesen.

Im Interesse der Erhaltung der Familieneinheit ist die Weiterentwicklung der organisatorischen Einheiten für Unterricht und Kultur wichtig.

Eine wichtige Aufgabe bleibt die Modernisierung der Versorgung mit Handelsgütern und der Dienstleistungsbranche.

ДЕМОГРАФИЧЕСКОЕ МИГРАЦИОННОЕ ПОЛОЖЕНИЕ НАСЕЛЁННЫХ ПУНКТОВ ОБЛАСТИ БАЧ-КИШКУН

КАРОЙ МОЖОЛИ

В области Бач-Кишкун сложились особенно неблагоприятные условия в отношении структуры населения по возрасту и его миграции. Всё ещё наблюдается значительная миграция сельских жителей в город, многие покидают даже область. В уменьшении миграции большое значение имеет способность деревень обеспечивать работой и снабжать население.

Начиная с 1970-х годов с созданием крупных современных сельскохозяйственных и промышленных предприятий в деревнях миграция населения в города стала незначительной, началось возвращение рабочих-специалистов из городов в деревни. Особенно благоприятное влияние оказали на возвращение населения в деревни возрастание возможности выбора профессии и обеспечение женского населения работой.

Благодаря приусадебным участкам и слаженной организации закупок продуктов сельского хозяйства у населения способность деревень содержать население значительно возросло. Благодаря добавочному труду в приусадебных участках доход деревенского населения значительно возросло по сравнению с доходом городского населения.

В деревнях, из окрестностей которых значительно возросло переселение населения, 25—30% жилищного фонда было обновлено, возросла его комфортабельность.

Большое значение имеет электрификация и снабжение водой деревенского населения. До освобождения Венгрии только в 30 деревнях имелось электричество. К 1966-ому году закончилась электрификация деревень. В результате этого 100% деревень и 60% хуторов снабжены электричеством.

До освобождения только в одной деревне имелась водопроводная станция. В настоящее время число этих станций насчитывает больше ста. Постоянно развивается инфраструктура деревень.

Во второй половине семидесятых годов во многих маленьких деревнях были открыты магазины и улучшилось снабжение деревень товарами. Однако необходимо отметить, что сфера обслуживания, особенно в маленьких деревнях, всё ещё не удовлетворяет потребности населения.

Значительно возросли культурные потребности населения. Снабженность деревень детскими учреждениями можно считать удовлетворительной, однако после объединения ряда населённых пунктов в маленьких деревнях вновь возникла нехватка мест в детских садах. С объединением школ произошло переселение педагогов в центры, в результате которого снизился уровень культмассовой работы и это способствует миграции населения маленьких деревень.

Перспективный план развития деревень, содержание и уровень работы государственных и общественных организаций, налаживание транспорта оказывают положительное влияние на снижение миграции сельского населения.

Важную роль играют в жизни деревень педагоги и работники культуры. Благодаря их просветительской работе жители деревень имеют возможность ближе познакомиться с прошлым, настоящим и будущим, деревни, могут воспитать у молодёжи любовь и привязанность к своим родным местам.

По нашему мнению предпосылкой дальнейшего снижения миграции сельского населения могут быть:

- Дальнейшее развитие городов и деревень.
- Дальнейшее развитие сельского хозяйства, в его тесной связи с пищевой промышленностью.
- Производство сельскохозяйственного оборудования и оборудования для пищевой промышленности. Введение в строй промышленных предприятий, требующих мало сырья, а также увеличение добычи нефти и газа.
- Необходимо способствовать созданию подсобных хозяйств и предприятий при крупных сельскохозяйственных предприятиях.
- Необходимо наладить транспортную связь между деревнями и городами. Дальнейшее оказание помощи приусадебным участкам.
- Необходимо способствовать развитию жилищного строительства и улучшению здравоохранения в деревнях.
- Необходимо дальнейшее развитие школьного образования и работы культурных учреждений.
- Модернизация и дальнейшее развитие торговли и сферы обслуживания в деревнях